

ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДТВОРЮВАЛЬНОЇ ЗДАТНОСТІ БУГАЇВ-ПЛІДНИКІВ РІЗНИХ ЛІНІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО- РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ЗА ПОКАЗНИКАМИ СПЕРМОПРОДУКЦІЇ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ПОРИ РОКУ

І.М. Гейда *

Харківська державна зооветеринарна академія

Викладено дані спермопродукції бугаїв-плідників різних ліній української чорно-рябої молочної породи в залежності від пори року. Встановлено: середній об'єм еякуляту, активність та концентрацію спермій ліній Старбака 352790, Валіанта 164414, Чіфа 1427381. Виявлені поліпшувачі для подальшого удосконалення існуючої породи.

Ключові слова: порода, лінія, бугай, сперма, еякулят.

Одним із резервів швидкого та надійного поліпшення продуктивних якостей корів є оцінка бугаїв та широке використання виявлених поліпшувачів. Вважається, що поліпшення продуктивності худоби на 80-90 % залежить від інтенсивної селекції бугаїв [1-2].

Правильна оцінка племінної цінності бугаїв і раціональне їх використання – найважливіший елемент племінної роботи. Як відомо, не тільки племінні якості, але кількість і якість одержаної від них сперми дає змогу ефективно використовувати плідників. Це дає змогу віднести спермопродуктивність до низки важливих селекційних ознак [3].

У молочному скотарстві України і в багатьох країнах світу все більшу зацікавленість викликають тварини голштинської породи, яких широко використовують при чистопородному розведенні і схрещуванні з іншими молочними породами. При використанні голштинських бугаїв виведена українська чорно-ряба молочна порода. Бугаїв цієї породи широко використовували в північно-східному регіоні, зокрема на Слобожанщині.

До нині не достатньо вивчена відтворювальна здатність бугаїв-плідників різних ліній. Тому оцінка їх за генотипом має вирішальне значення.

Матеріали і методи досліджень. Науково-господарський дослід проведений у виробничих умовах СК „Восток” Ізюмського району Харківської області. Об'єктом досліджень були бугаї-плідники української чорно-рябої молочної породи різних ліній, розподілені за принципом пар-аналогів. До I групи увійшли бугаї від Старбака – 352790, II – від Валіанта – 164414, III – від Чіфа – 1427381. Відтворювальну здатність досліджували в залежності від пори року. Об'єм сперми в еякуляті (мл) – вимірюванням у 10-міліметровому циліндрі; активність спермій – візуально під мікроскопом при збільшенні в 180–200 разів за десятибальною системою, використовуючи електричний стіл із постійною температурою 38-39 °С, бал; концентрація статевих клітин у 1 мл еякуляту шляхом підрахунку спермій у камері Горяєва, млрд./мл. Математичне опрацювання отриманих даних проводили на ПК із використанням програмного забезпечення „Microsoft Office 2000”, зокрема програми „Excel 2000” компанії

* Науковий керівник - доктор с.-г. наук, професор Е.М. Доротюк.

„Microsoft”. Біометричне опрацювання даних проводили методом варіаційної статистики за методикою М.О. Плохінського [4].

Результати досліджень. Кількість отриманої сперми відрізняється не тільки між тваринами різних порід, а також між окремими бугаями-плідниками однієї й тієї ж породи. Аналізуючи основні показники відтворювальної здатності, які наведені в табл. 1 слід відмітити, що середній об'єм еякуляту в залежності від пори року змінюється від 4,95 до 8,77 мл.

1. Середній об'єм еякулят

у мілілітрах

Групи	Пора року							
	зима		весна		літо		осінь	
	M±m	Cv, %	M±m	Cv, %	M±m	Cv, %	M±m	Cv, %
I	6,03± 0,402	14,88	6,83± 0,432	14,14	7,48± 6,40	19,11	7,57± 0,621	19,11
II	7,75± 1,18	34,23	8,02± 1,27	35,64	8,77±* 1,25	32,07	8,4± 1,421	37,22
III	5,37± 0,999	41,61	4,95± 0,911	41,13	5,58±* 0,897	35,93	6,4± 1,018	35,56

Примітка. *- P>0,95.

У I групі вищий показник об'єму був восени – 7,57 мл, різниця між ними становила 1,54 мл та коефіцієнт варіації коливався від 14,14 до 19,11 %. У II групі цей показник спостерігали влітку – 8,77 мл, різниця становила – 1,02 мл. По III групі тварин більш продуктивною була осінь – 6,4мл, різниця – 1,45 мл. За весь період найбільший коефіцієнт варіації спостерігали в III групі – 35,56 – 41,61 %. Порівнюючи показники об'єму еякуляту по трьох групах за рік, встановлено, що бугаї лінії Валіанта 164414 виявились найкращими. Перевага за об'ємом еякуляту складала порівняно до I групи: взимку – 1,72 мл, навесні – 1,39 мл, влітку – 1,29 мл, восени – 0,83 мл. До III групи – відповідно: 2,38 мл; 3,07 мл; 3,19 мл, та 2,0 мл.

Активність спермій є одним з основних показників при первинній оцінці якості отриманої сперми і подальшої її придатності до осіменіння. Зробивши аналіз табл. 2, за цим важливим показником відтворювальної здатності, слід зазначити, що вона змінювалась від 4,47 до 6,63 бала.

2. Активність спермій, балів

Групи	Пора року							
	зима		весна		літо		осінь	
	M±m	Cv, %	M±m	Cv, %	M±m	Cv, %	M±m	Cv, %
I	5,72± 0,34	13,29	6,0± 0,481	17,91	6,63± 0,335	11,30	6,3*± 0,181	6,42
II	4,58± 0,535	26,12	4,47± 0,523	26,17	5,52± 0,900	36,47	5,18± 0,728	31,40
III	5,75± 0,326	12,67	5,28± 0,140	5,9	5,52± 0,225	9,12	5,47*± 0,061	2,49

Примітка. *-P>0,99.

У I групі найвища активність сперми була влітку і різниця по сезонах року становила 0,91 бала. Активність спермій у II групі тварин також припала на літо і

різниця становила – 1,05 бала; при цьому виявився найвищий коефіцієнт варіації (36,47 %). У III групі, навпаки, найвищий показник активності припадав на зиму і різниця була 0,47 бала; коефіцієнт варіації був найнижчий. Порівнюючи показники активності спермійв по трьох групах за рік можна зробити висновок, що тварини лінії Старбака 352790 виявились кращими. Перевага становила порівняно до II групи (балів): взимку – 1,14, навесні – 1,53, влітку – 1,11, восени – 1,12; до III відповідно: 0,03; 0,72; 1,11 та 0,83.

Важливим показником відтворювальної здатності є концентрація спермійв, яка необхідна для визначення ступеня її розбавлення та встановлення оптимальних доз для осіменіння. Ми пересвідчилися (табл. 3), що вона змінювалась від 0,78 до 1,1 млрд/мл.

3. Концентрація спермійв

у млрд./мл

Групи	Пора року							
	Зима		весна		літо		Осінь	
	M±m	Cv,%	M±m	Cv,%	M±m	Cv,%	M±m	Cv,%
I	0,78± 0,107	30,65	1,02± 0,059	13,07	1,10± 0,089	18,18	1,05± 0,126	26,76
II	1,0± 0,117	26,07	1,03± 0,135	29,13	0,88± 0,125	31,54	0,85± 0,079	20,71
III	0,87± 0,078	20,20	0,85± 0,037	9,84	0,98± 0,059	13,51	1,07± 0,054	11,23

Так найвища концентрація спермійв одержана у тварин I групи влітку, різниця між цим показником у різні пори року становила 0,32 млрд/мл. За весь рік у бугаїв II групи цей показник був вищий навесні, що становило 0,18 млрд/мл. У III групі найкращою виявилась осінь, у інші пори року концентрація спермійв була менша у середньому на 0,22 млрд/мл. Найвищий коефіцієнт варіації за цим показником спостерігався у тварин II групі (31,54 %), найнижчий - у бугаїв III групи (11,23 %). Порівнюючи показники концентрації спермійв по усіх групах за рік, встановлено, що тварини лінії Старбака 352790 мали найвищі показники.

Висновки:

1. Враховуючи дані дослідження за середнім об'ємом еякуляту у бугаїв лінії Валіанта 164414, одержано найвищий показник – 8,77 мл (P>0,95).

2. За результатом оцінки активності та концентрації спермійв лінія Старбака 352790, переважає над іншими групами відповідно на 0,66-1,23 бала (p>0,99) та 0,04 млрд/мл.

3. Для подальшої селекційної роботи слід враховувати показники відтворювальної здатності сперми кращих бугаїв-плідників.

Бібліографічний список

1. Басовський М.З., Рудик І.А., Буркат В.П. Вирощування, оцінка і використання плідників. – К.: Урожай, 1992. – 216 с.
2. Буркат В.П. Теорія, методологія і практика селекції. – К.: БМТ, 1999. – 374 с.
3. Коропеч Л., Бойко О. Успадкування і повторюваність показників спермопродуктивності бугаїв-плідників симентальської породи //Тваринництво України. – 2002. - №2. – С.23.
4. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников. – Москва: Колос, 1969. – 256 с.

ХАРАКТЕРИСТИКА ВОСПРОИЗВОДИТЕЛЬНОЙ СПОСОБНОСТИ БЫКОВ-ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ РАЗНЫХ ЛИНИЙ УКРАИНСКОЙ ЧЁРНО-ПЕСТРОЙ МОЛОЧНОЙ ПОРОДЫ ЗА ПОКАЗАТЕЛЯМИ СПЕРМОПРОДУКЦИИ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ СЕЗОНА ГОДА

И.М. Гейда, Харьковская государственная зооветеринарная академия

Изложены данные спермопродукции быков-производителей разных линий украинской чёрно-пестрой молочной породы в зависимости от сезона года. Установлено: средний объем эякулята, активность и концентрация сперматозоидов линий Старбака 352790, Валианта 164414, Чифа 1427381. Определены улучшатели для дальнейшего усовершенствования существующей породы

Ключевые слова: порода, линия, бык, сперма, эякулят.

REPRODUCTIVE CAPACITY OF THE PROVED SIRES WHICH BELONG TO THE VARIOUS LINES OF THE UKRAINIAN NATIVE BLACK AND WHITE DAIRY BREED SUBJECT TO SEMEN CHARACTERISTICS & YEAR PERIOD

I. Geyda , Kharkiv state veterinary academy

This article presents the data on semen characteristics of the proved sires which belong to the various lines of the Ukrainian native black and white dairy breed subject to the year period. Average semen volume & semen motility have been defined. Semen concentration has been computed. The above-mentioned characteristics are related to 352790 Starbuck, 164414 Valiant, & 1427381 Chifa lines. Licensed sires for the breed improvement have been identified.

Key words: breed, line, sire, semen, ejaculate.

636.2.084.085.6

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА КОРМІВ
ДЛЯ ЦІЛОРІЧНОЇ ОДНОТИПНОЇ ГОДІВЛІ ХУДОБИ**

В.І. Гноєвий

Харківська державна зооветеринарна академія

О.М. Ільченко

Інститут тваринництва УААН

І.В. Гноєвий

Харківська державна зооветеринарна академія

Визначено три пріоритетні злако-бобові сумішки для заготівлі збалансованих за протеїном силосів, які забезпечували збільшення виходу кормопропротеїнових одиниць з 1 га на 12,7-32,0 % у порівнянні з одновидовим посівом кукурудзи. Заміна кукурудзяного силосу у раціонах корів на силос із 4-компонентної сумішки ярових зернофуражних культур сприяла підвищенню їх надоїв молока на 14,5 %.

Ключові слова: однотипна годівля, злако-бобові сумішки, кормопропротеїнові одиниці, удобрений агрофон, надої молока

У ряді господарств Лісостепу і Степу України добре себе зарекомендувала цілорічно однотипна годівля корів із використанням кормів польового кормовиробництва, яка ґрунтується на застосуванні повнораціонних кормосумішок протягом усього року. У зв'язку з цим, виникла необхідність визначити пріоритетні кормові культури та їх сумішки, на основі яких можна створити малозатратну кормову базу стосовно однотипної годівлі корів в умовах Лісостепу України, що забезпечить збільшення виробництва тваринницької продукції за раціонального використання земельних ресурсів та економії енергії і коштів [2, 4].